

NECROLOG

Dr. NICOLAE CHIDIOȘAN (1936—1988)

Ne-a părăsit, după o lungă și grea suferință, cel care ne-a fost coleg și prieten, Dr. Nicolae Chidioșan, muzeograf și arheolog la Muzeul Țării Crișurilor.

Nicolae Chidioșan s-a născut la Oradea, în 8 ianuarie 1936, unde și-a făcut și studiile secundare, continuate la Cluj unde termină în anul 1957 Facultatea de istorie-filozofie la înaltului for de învățămînt, știință și cultură care a fost Universitatea din orașul de pe Someș.

Imediat după terminarea studiilor universitare se întoarce în urbea natală, Oradea, pentru a se angaja la Muzeul orădean, cunoscut și înainte prin unele scipiri, pîlpîiri de activitate muzeografică și științifică. Nicolae Chidioșan face însă parte din seria, nu prea lungă dar de o puternică amprentă, de muzeografi ce au dat personalitate muzeului orădean: cercetărilor științifice de profil, organizarea de expoziții, valorificarea științifică și culturală a rezultatelor muncii din domeniul atît de vast — dar în același timp adînc uman — al muzeografiei.

Este unul din realizatorii primei expoziții de bază de istorie — și de fapt a muzeului orădean — apoi a expoziției de istorie după amenajarea sa în actuala clădire a Muzeului (17 ianuarie 1971). Nu lucram pe atunci la Muzeul Țării Crișurilor dar din întîlnirile științifice avute îi cunosc zbaterea pentru realizarea acestei expoziții, dragostea și atașamentul fierbinte pentru Muzeul ce-i era a doua casă, dacă nu chiar prima. Deși bolnav — după cum mi-a mărturisit în taină bărbătească — a luat parte la pregătirea panotării și a actualei expoziții de bază a secției de istorie în compartimentul ce-i revenea — mileniul I î.e.n.

Dar, mai presus de toate, Nicolae Chidioșan a fost arheolog cercetător pasionat al trecutului Bihorului, specialist de marcă în studierea problemelor epocii bronzului, cu specială privire asupra arealului culturii arheologice Wietenberg (numele așezării eponime a acestei culturi, un deal din preajma orașului Sighișoara). Din această cercetare și-a pregătit și teza de doctorat susținută la Institutul de Istorie și Arheologie din Cluj pe care am avut onoarea și bucuria să i-o publicăm sub auspiciile Muzeului Țării Crișurilor (deși se dăduse o dispoziție *scrisă* de fostul Comitet de Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor, de a-i opri publicarea, deși era culeasă în tipografia orădeană): *Contribuții*

la istoria tracilor din nord-vestul României. Așezarea Wietenberg de la Derșida, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1980, 136 p. + 39 pl.

Cercetător laborios Nicolae Chidioșan a investigat și epoca dacică în care sens a efectuat fructuoase cercetări la Tășad, unde a surprins un nivel hallstattian timpuriu și vestigii dacice din vremea Burebista — Decebal. A publicat, de asemenea, studii avînd drept obiect descoperirile numismatice dacice din Crișana. Amintim studiile sale în acest din urmă domeniu:

1. *Tezaurul de monede dace de la Fenis* (în colaborare), Oradea, 1967, 59 p.

2. *Der Münzhort von Șilindia*, Oradea, 1972 (în colaborare): E. Chirilă, N. Chidioșan, I. AOrdentlich, N. Kiss) cu o variantă în limba română: *Tezaurul monetar de la Șilindia*, Arad, 1974. A studiat, de asemenea, unele probleme ale feudalismului timpuriu în Bihor, publicînd descoperirile de la Galoșpetreu, Săcuieni, Sălacea.

Rezultatele acestor cercetări (mai puțin cele feudale timpurii, bineînțeles) au fost prezentate în expoziția de bază a secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor și într-o expoziție de anvergură *Tracii și geto-dacii din nord-vestul României*, prezentată publicului în orașele Oradea, Carei și Baia Mare în 1980 (în colaborare cu S. Dumitrașcu, C. Kacsó, N. Némethi, T. Báder).

Membru al colectivului de redacție a anuarului *Crisia*, Nicolae Chidioșan a publicat aici numeroase studii și din a căror însemnare, drept omagiu, ne facem o datorie de adîncă sensibilitate în a le aminti concret:

1. N. Chidioșan, I. Ordentlich, *Un tezaur de argint descoperit la Oradea, Crisia*, III, 1973, p. 97—109.

2. Nicolae Chidioșan, *Sincronismele apusene ale culturii Wietenberg stabilite pe baza importurilor ceramice*, în *Crisia*, IV, p. 157—177.

3. N. Chidioșan, I. Ordentlich, *Un templu megaron din epoca bronzului, cultura Otomani de la Sălacea*, în *Crisia*, V, p. 15—27.

4. I. Ordentlich, N. Chidioșan, *Cărucioare miniatură din lut aparținînd culturii Otomani (epoca bronzului) de pe teritoriul României*, *Crisia*, V, p. 27—45.

5. S. Dumitrașcu, N. Chidioșan, *Așezarea dacică de la Zerindul Mic, Comuna Zerind (județul Arad)*, în *Crisia*, VII, p. 45—65.

6. Nicolae Chidioșan, *Contribuții la problema originii podoabelor dacice de argint din spațiul Carpato-danubian*, în *Crisia*, VII, p. 27—45.

7. Nicolae Chidioșan, Al. Sășianu, N. Beladan, *Tezaurul dacic de la Drăgești*, în *Crisia*, VIII, p. 27—51.

8. Nicolae Chidioșan, *Depozitul de unelte din fier descoperit în așezarea dacică de la Tășad, comuna Drăgești, județul Bihor*, în *Crisia*, X, p. 55—65.

9. Nicolae Chidioșan, *Contribuții privind epoca bronzului pe teritoriul municipiului Oradea*, în *Crisia*, XI, p. 59—69.

10. Nicolae Chidioșan, *Note referitoare la prima epocă a fierului pe teritoriul municipiului Oradea*, în *Crisia*, XI, p. 69—75.

11. Nicolae Chidioșan, I. Emödi, *Grupul cultural Igrîța de la sfîrșitul epocii bronzului*, în *Crisia*, XII, p. 61—87.

12. Nicolae Chidioșan, I. Emödi, *Descoperiri arheologice din peștera Izbîndiș (com. Șuncuiuș) aparținînd grupului cultural Igrîța, în Crisia*, XIII, p. 17—33.

13. Nicolae Chidioșan, *Prelucrarea osului în așezările culturii Otomani din nord-vestul României*, în *Crisia*, XIV, p. 27—53.

Sunt numai cîteva dintre studiile sale, mult mai numeroase, celelalte văzînd lumina tiparului în alte publicații de specialitate: *SCIVA*, *Dacia*, sau unele prezentate la Conferințe și reuniuni științifice naționale și internaționale (Praga).

Nicolae Chidioșan este unul dintre creatorii (alături de Doina Ignat, Ivan Ordentlich, Sever Dumitrașcu) a bogatului patrimoniu arheologic din depozitul (=tezaurul documentar) ale secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor, cuprinzînd descoperiri din cercetările proprii pe teren sau din cele salvate în urma descoperirilor întîmplătoare. Are meritul de necontestat de a fi aranjat bogata colecție arheologică prevenind din săpăturile de la Oradea — Salca, adevărat maraton de benedictin în slujirea arheologiei și muzeografiei.

Muncind împreună l-am cunoscut pe Nicolae Chidioșan și ca om, sensibil, săritor la necazurile și greutățile colegilor. Avea *tăria demnității umane* — cea deasupra tuturor gloriilor trecătoare, deci a deșertăciunilor de care speța umană nu e ferită — de a *nu* lovi în cel aflat la necaz, în cel doborît, în cel ce întîmpină greutăți. Pentru ridicarea morală și continuă a prietenului-frate, omul, în cazul nostru, intelectualul de lîngă noi trudind în deslușirea necunoscutului, pentru triumful *adevărului științific*.

Fără a impieta și — credem noi —, deasupra oricăror gînduri neavente ne asumăm datoria morală de a da publicității, pare-se, ultima scrisoare dictată de colegul Nicolae Chidioșan de pe patul de suferință, ca drept un omagiu-efigie ce caracterizează noblețea omului și cercetătorului arheolog care ne-a onorat cu prietenia sa:

„18—VI—1988

Dragă Sever,

Din motivele pe care le știi am evitat să-ți scriu direct, dar cred că în fiecare epistolă trimisă colegilor ai putut citi cîte ceva și despre tine.

M-am bucurat și mă bucur că ai rămas în fruntea muzeului, pentru că știi prea bine ce s-ar fi întîmplat cu această instituție după plecarea ta.

N-am fost doi oameni care ne-am prea complimentat în decursul colaborării noastre, așa că cuvintele mele poți să le iei sincere și din inimă,

Nu te mira că nu-mi recunoști scrisul dar profit de prezența lui Oana să-ți dictez cîteva rînduri.

Firește nu fac gestul acesta gratuit sau din comoditate, dar nu am forța fizică să mai scriu.

Zvonurile care circulă prin Oradea sînt adevărate și numai în decurs de o lună am trecut prin două intervenții chirurgicale foarte grave.

Nici una însă, nu-mi pot da certitudinea unei însănătoșiri rapide. Poate, din contra. De aceea stau în pat și-ți dictez.

Dragă Sever, trebuie să-ți mulțumesc pentru adevărinite și sper că micul interviu realizat împreună de doi arheologi care ți-au fost mai

aproape, dar care-au luat(o) razna prin lume, chiar dacă n-o să te bucure o să te amuze văzînd despre ce discută doi oameni serioși.

Îți doresc toate cele bune, sărutări de mîini doamnei și lui Simona.

Nico(lae) Chidioșan (m.p.)“

Dr. Nicolae Chidioșan a trecut în lumea umbrelor, dar *faptele sale: patrimoniul arheologic* păstrat în Muzeul Țării Crișurilor din Oradea și în expoziția de bază a secției de istorie și opera sa științifică vor înfrunța timpul. Ele ne vor rămîne și ne aparțin — Muzeului, țării, umanității.

Nu te vom uita nici pe tine și nici faptele tale nobile Dr. Nicolae Chidioșan și permite-ne să încheiem cu strămoșasca epigrafă:

Sit tibi terra levis!

Dr. SEVER DUMITRAȘCU